

Sprawa C-722/22**Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym****Data wpływu:**

24 listopada 2022 r.

Oznaczenie sądu odsyłającego:

Sofijski gradski syd (Bułgaria)

Data wydania postanowienia o wystąpieniu z wnioskiem o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym:

22 listopada 2022 r.

POSTANOWIENIE

[...]

Sofijski gradski syd (sąd miejski w Sofii), wydział karny [...]

[...]

Postępowanie toczy się w trybie art. 485 i nast. NPK, a także art. 267 akapit drugi TFUE.

- 1 Prawo krajowe, interpretowane przez Wyrchowen kasacionen syd (najwyższy sąd kasacyjny), nie dopuszcza konfiskaty jako narzędzia służącego do popełnienia przestępstwa pojazdu silnikowego, który służył do transportu towarów akcyzowych bez banderoli zrealizowanego przez zorganizowaną grupę przestępczą. Równocześnie można przyjąć, że zgodnie z prawem Unii jest to narzędzie służące do popełnienia przestępstwa i, w takim wypadku, konieczność orzeczenia jego konfiskaty powinna być przedmiotem oceny sądu.
- 2 Powyższe wymaga skierowania wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym. Z powodów przedstawionych powyżej

POSTANAWIA:

KIERUJE do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej następujące pytanie prejudycjalne:

3 Pytanie prejudycjalne

Czy taka wykładnia prawa krajowego, zgodnie z którą nie należy orzekać konfiskaty jako narzędzia służącego do popełnienia przestępstwa ciężarowego pojazdu silnikowego – ciągnika siodłowego i naczepy – który posłużył członkom zorganizowanej grupy przestępczej do przechowywania i transportu towarów akcyzowych (papierosów) bez banderoli w znacznych ilościach, jest zgodna z art. 2 w związku z art. 1 tiret trzecie decyzji ramowej Rady 2005/212/WSiSW z dnia 24 lutego 2005 r. w sprawie konfiskaty korzyści, narzędzi i mienia pochodzących z przestępstwa?

4 Prawo Unii

Decyzja ramowa Rady 2005/212/WSiSW z dnia 24 lutego 2005 r. w sprawie konfiskaty korzyści, narzędzi i mienia pochodzących z przestępstwa (Dz.U. L 68/49 z dnia 10.7.2012 r., zwana dalej „decyzją ramową 2005/212”).

Prawo krajowe

- 5 Nakazatelen kodeks (kodeks karny), [...] w brzmieniu obowiązującym w chwili popełnienia czynu (DW, nr 60/11, zwany dalej „NK”).

Zakon za akcizite i danycznite składowe (ustawa o podatku akcyzowym i składach podatkowych) [...].

Uchwała interpretacyjna Wyrchowen kasacionen syd nr 2 z dnia 18.12.2013 r. [...] (zwana dalej „uchwałą interpretacyjną 2/13”).

- 6 Zgodnie z art. 321 ust. 3 pkt 2 w związku z art. 321 ust. 2 NK uczestnictwo w zorganizowanej grupie przestępczej w celu osiągnięcia korzyści majątkowej podlega karze „pozbawienia wolności” w wysokości od 3 do 10 lat.

Zgodnie z art. 234 ust. 2 pkt 3 w związku z art. 234 ust. 1 NK posiadanie towarów akcyzowych bez banderoli, gdy taka banderola jest wymagana na mocy prawa, jeśli przedmiot przestępstwa ma znaczną wartość, podlega karze „pozbawienia wolności” od 2 do 8 lat, a także karze „pozbawienia prawa do wykonywania określonego zawodu lub określonej działalności”.

Zgodnie z art. 2 pkt 2 ZADS opodatkowaniu podatkiem akcyzowym podlegają wyroby tytoniowe. Zgodnie z art. 11 ZADS papierosy są wyrobami tytoniowymi. Zgodnie z art. 4 pkt 7 ZADS zapłata należnego podatku akcyzowego następuje poprzez zakup banderoli. Umieszcza się ją na towarze akcyzowym – art. 20 ust. 2 pkt 6 i art. 64 ZADS.

A zatem papierosy są towarami akcyzowymi, dla których posiadania niezbędne jest umieszczenie banderoli.

- 7 Zgodnie z art. 53 ust. 1 lit. a) NK konfiskacie na rzecz państwa podlegają przedmioty należące do danej osoby, które wykorzystano jako narzędzie służące do popełnienia umyślnego przestępstwa. Wspomniany przepis ustawy ma następujące brzmienie:

„Artykuł 53 ust.1: Niezależnie od odpowiedzialności karnej konfiskacie na rzecz państwa podlegają:

a) mienie, które należy do osoby skazanej i było przeznaczone lub służyło do popełnienia umyślnego przestępstwa”.

W prawie i orzecznictwie krajowym zwykle uznaje się pojazd silnikowy służący do popełnienia przestępstwa za narzędzie służące do popełnienia przestępstwa.

- 8 Zgodnie z krajową doktryną prawną towary akcyzowe bez banderoli, o których mowa w art. 234 ust. 1 NK, stanowią przedmiot przestępstwa. Samo przestępstwo popełnia się poprzez wykonywanie faktycznego władztwa nad tymi towarami.

W orzecznictwie powstała kwestia, czy pojazdy silnikowe wykorzystywane do przewozu i przechowywania tych towarów są narzędziami służącymi do popełnienia przestępstwa – w związku z czym należy je skonfiskować u osoby uznanej za winną popełnienia przestępstwa.

W uchwale interpretacyjnej nr 2/13 Wyrchowen kasacionen syd przyjął, że jeśli w danym pojeździe znaleziono towary bez banderoli będące przedmiotem przestępstwa, o którym mowa w art. 234 NK, to pojazd ten nie jest narzędziem służącym do popełnienia przestępstwa. Z tego względu nie podlega on konfiskacie jako narzędzie służące do popełnienia przestępstwa w trybie art. 53 ust. 1 lit. a) NK.

Przyczyną tego jest założenie, iż czynem zabronionym jest „posiadanie” towarów akcyzowych bez banderoli, które „realizuje się niezależnie od miejsca, w którym znajdują się rzeczy”, „niezależnie od miejsca i sposobu przechowywania, dozorowania i in.”.

Wyrchowen kasacionen syd przyjął, [że] „w zakresie, w jakim posiadanie jest realizowane poprzez wpływ na przedmiot przestępstwa, środek służący do przewozu lub przenoszenia, w którym znaleziono towar akcyzowy bez banderoli, należy rozpatrywać jedynie jako miejsce wykonywania faktycznego władztwa nad tym towarem”.

Stwierdził on, co następuje:

„Środek służący do przewozu lub przenoszenia, w którym znaleziono towary akcyzowe bez banderoli będące przedmiotem przestępstwa, o którym mowa w art. 234 NK, nie podlega konfiskacie w trybie art. 53 ust. 1 lit. a) NK”.

Okoliczności faktyczne sprawy

9 Na podstawie prawomocnych aktów sądów – ugody z dnia 12.3.2015 r., a także wyroku z dnia 23.6.2016 r. sądu odsyłającego, zmienionego wyrokiem z dnia 13.4.2018 r. wydanym przez Apelatiwen specializiran nakazatelen syd (apelacyjny wyspecjalizowany sąd karny), zmienionego orzeczeniem z dnia 8.10.2018 r. Wyrchowen kasacionen syd, ustalono następujące okoliczności faktyczne związane ze skierowanym odesłaniem prejudycjalnym:

1) AP, BP, OP i PG w okresie od sierpnia 2011 r. do czerwca 2012 r. byli uczestnikami zorganizowanej grupy przestępczej, która w celu osiągnięcia korzyści majątkowych popełniała przestępstwa określone w art. 234 NK (a mianowicie posiadanie papierosów bez banderoli) – przestępstwo określone w art. 321 NK. Za ten czyn nałożono na nich karę trzech lat „pozbawienia wolności” – na pierwszego z nich, jednego roku „pozbawienia wolności” – na drugiego i trzeciego z nich, oraz 6 miesięcy „pozbawienia wolności” – na ostatniego z nich; w odniesieniu do pierwszych trzech z nich wykonanie kary warunkowo zawieszono.

2) Owa zorganizowana grupa przestępcza realizowała przewóz papierosów bez banderoli z Grecji do Bułgarii w drugiej połowie sierpnia 2011 r., wykorzystując w tym celu samochód ciężarowy – ciągnik siodłowy marki Scania [...], będący własnością OP, a także naczepę [...], faktycznie zakupioną przez OP w dniu 10.8.2011 r.

W dniu 19.8.2011 r. ciągnik, w którego naczepie były przechowywane papierosy bez banderoli, zepsuł się na drodze z Aten do Salonik. Z tego względu AP, BP i GB w dniu 20.8.2011 r. zakupili od osoby prywatnej w Bułgarii używany ciągnik siodłowy firmy MAN [...]; zapłacili oni w gotówce cenę sprzedaży; natychmiast weszli w posiadanie tego ciągnika; sprzedali go OP, który w dniu 21.8.2011 r. przewiózł go do Grecji. Tam OP przyłączył do nowego ciągnika naczepę załadowaną papierosami bez banderoli (313 500 opakowań papierosów, o wartości 2,348 mln BGN, czyli około 1,2 mln EUR).

Następnie, w dniu 23.8.2011 r., OP pojechał tą ciężarówką do miasta Warna, Bułgaria, gdzie owe papierosy rozładowano w magazynie. W dniu 24.8.2011 r. papierosy zostały zajęte przez policję.

Z tego względu za czyn AP nałożono karę w wysokości 1 roku i 11 miesięcy „pozbawienia wolności”, zaś na BP i na OP nałożono karę w wysokości 1 roku „pozbawienia wolności”, a na GB karę 4 lat „pozbawienia wolności”; w odniesieniu do pierwszych trzech z nich wykonanie kary warunkowo zawieszono.

3) Na mocy zatwierdzonej ugody dotyczącej drugiego czynu ciągnik Scania [...] został skonfiskowany na rzecz państwa.

Sąd odsyłający z urzędu jest zdania, że należy orzec w przedmiocie konfiskaty naczepy [...] i ciągnika MAN [...] (nie zostały one zajęte w sprawie).

- 10 Dodatkowe okoliczności faktyczne, które nie dotyczą bezpośrednio zadanego pytania prejudycjalnego

Naczepę [...] OP zakupił w dniu 10.8.2011 r., po faktycznym zapłaceniu ceny sprzedaży i otrzymaniu jej przez OP; jednakże, w tych okolicznościach, nie zawarto oficjalnie umowy sprzedaży z notarialnie poświadczonymi podpisami. W związku z tym od strony formalnej prawo własności nie zostało ważnie przeniesione.

Ciągnik MAN [...] został zakupiony przez AP, BP i GB w dniu 20.8.2011 r., gdy faktycznie zapłacili oni osobie prywatnej (wskazanej powyżej) pełną cenę sprzedaży i objęli posiadanie ciągnika. Po zajęciu papierosów w dniu 24.8.2011 r., w dniu 29.8.2011 r. własność ciągnika została przeniesiona na podstawie pisemnej umowy z notarialnie poświadczonymi podpisami przez ową osobę prywatną na osobę trzecią, inną niż skazane osoby (ta osoba trzecia wskazuje, że wyłącznie się podpisała i nie wie nic o transakcji; nie zapłaciła ceny sprzedaży i nie widziała ciągnika). W związku z tym od strony formalnej ta osoba trzecia stała się właścicielem ciągnika po popełnieniu czynu.

Okoliczności te mogą być istotne, wyłącznie jeśli zostanie ustalone, że co do zasady istnieje możliwość konfiskaty ciągnika i naczepy jako narzędzia służącego do popełnienia przestępstwa. W takim wypadku należy przeprowadzić dodatkowe badanie, czy stanowią one własność skazanych osób (które zapłaciły cenę sprzedaży, niezwłocznie uzyskały władanie tym mieniem i natychmiast następnie wykorzystały je do popełnienia czynu), czy też stanowią one własność osoby trzeciej (odnośnie do naczepy – że stanowi ona własność osoby, która otrzymała żadaną przez nią cenę sprzedaży i przekazała naczepę OP; odnośnie do ciągnika – że stanowi on własność osoby, która podpisała umowę sprzedaży jako kupujący).

W ramach tego dodatkowego badania sąd odsyłający weźmie pod uwagę wskazówki Trybunału w sprawie C-505/20, ECLI:EU:C:2022:376, a w razie potrzeby – skieruje nowe odesłanie prejudycjalne w tym względzie.

Uzasadnienie pytania

- 11 W przedmiocie mających zastosowanie przepisów

W zakresie, w jakim czyny zostały popełnione w 2011 r., dyrektywa [Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/42/UE z dnia 3 kwietnia 2014 r. w sprawie zabezpieczenia i konfiskaty narzędzi służących do popełnienia przestępstwa i korzyści pochodzących z przestępstwa w Unii Europejskiej] nie ma zastosowania. W związku z tym pytania zadano również w celu przeprowadzenia wykładni decyzji ramowej 2005/212. Jak wynika z jej motywu pierwszego, jej celem jest walka z transgraniczną przestępczością zorganizowaną realizującą korzyści finansowe. W związku z tym powinna ona mieć zastosowanie również do wtórnej działalności przestępczej danej grupy – takiej jak niezgodny z prawem przywóz papierosów bez banderoli z jednego państwa członkowskiego do drugiego

państwa członkowskiego, w którym te papierosy są przewożone i przechowywane.

Poza tym Trybunał przyjął, że ta decyzja ramowa ma zastosowanie we wszystkich wypadkach, gdy w prawie krajowym przewidziano karę ponad 1 roku pozbawienia wolności – pkt 38–41 wyroku z dnia 14.1.2021 r. wydanego w sprawie C-393/19, ECLI:EU:C:2021:8. Warunek ten jest spełniony w postępowaniu głównym – pkt 7 powyżej, ponieważ część z nałożonych kar przekracza tę wysokość.

12 W przedmiocie zadanego pytania

W zakresie, w jakim w art. 1 tiret trzecie decyzji ramowej 2005/212 nie odesłano do krajowego porządku prawnego, należy wywnioskować, że rozumienie „narzędzia” służącego do popełnienia przestępstwa powinno być takie samo, niezależnie od odrębności krajowych.

12.1. W przedmiocie skazania za uczestnictwo w zorganizowanej grupie przestępczej

Uczestnictwo w zorganizowanej grupie przestępczej jest objęte zakresem stosowania decyzji ramowej Rady 2008/841/WSiSW z dnia 24 października 2008 r. w sprawie zwalczania przestępczości zorganizowanej (Dz.U. L 300, 11.11.2008 r., s. 42).

W sprawie ustalono, że naczepa i ciągnik zostały zakupione od członków zorganizowanej grupy przestępczej i następnie natychmiast zostały wykorzystane do popełnienia czynu, mającego za przedmiot przestępczą działalność tej grupy. Powstaje pytanie, czy ich zakup i wykorzystanie można uznać za formę zjawiskową uczestnictwa w tej zorganizowanej grupie przestępczej, zgodnie z art. 2 lit. a) decyzji ramowej 2008/841. Jeśli taka sytuacja ma miejsce, mienie to (naczepa i ciągnik) jest narzędziem służącym do popełnienia przestępstwa w ramach uczestnictwa w zorganizowanej grupie przestępczej, w rozumieniu art. 3 tiret trzecie decyzji ramowej 2005/212.

12.2. W przedmiocie skazania za posiadanie papierosów bez banderoli

W postępowaniu głównym ustalono, że papierosy bez banderoli były przewożone z Grecji do Bułgarii za pomocą ciągnika siodłowego i naczepy. Są to odrębne składniki mienia – ponieważ papierosy były załadowane w naczepie, a ciągnik zapewniał przemieszczanie się tej naczepy. To jest ciągnik był wykorzystywany wyłącznie do przewozu papierosów, a naczepa do przewozu i do przechowywania papierosów w okresie tego przewozu.

Powstaje pytanie, czy w tych dwóch wypadkach ciągnik i naczepa były wykorzystywane, w rozumieniu art. 1 tiret trzecie decyzji ramowej 2005/212, jako narzędzie służące do popełnienia przestępstwa, które w prawie krajowym określono jako „posiadanie towarów akcyzowych”. W szczególności, czy

okoliczność, że prawo krajowe nie inkryminuje przewozu papierosów bez banderoli, a inkryminuje jedynie ich posiadanie, prowadzi do wniosku, że jeśli te papierosy bez banderoli są przechowywane w ciężarówce wykorzystywanej do ich przewozu, ta ciężarówka – ciągnik i naczepa – nie jest narzędziem służącym do popełnienia przestępstwa.

13 Stanowisko sądu odsyłającego

Zakup naczepy i ciągnika przez członków zorganizowanej grupy przestępczej z zamiarem wykorzystania ich do działalności przestępczej tej grupy jest elementem wewnętrznych relacji w tej grupie. Z tego względu mienie to (naczepa i ciągnik) jest narzędziem służącym do popełnienia przestępstwa związanego z uczestnictwem w takiej grupie.

W prawie krajowym zabroniono posiadania towarów akcyzowych bez banderoli – lecz nie ich przewozu. Nie oznacza to jednak, że w okresie tego przewozu towary nie są przechowywane. Odwrotnie – ich posiadanie jest realizowane właśnie poprzez załadowanie do pojazdu silnikowego i transport w tym pojeździe. Posiadanie jest wykonywaniem faktycznego władztwa nad towarami, a ich przewóz jest formą zjawiskową takiego faktycznego władztwa. W związku z tym pojazd silnikowy (naczepa i ciągnik) są narzędziem, za pomocą którego owe towary są przechowywane.

W związku z tym obydwie elementy mienia (naczepa i ciągnik) są narzędziem służącym do popełnienia obydwu przestępstw, określonych w prawomocnych aktach sądów.

14 W przedmiocie użyteczności odpowiedzi Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej

Jeśli ewentualnie Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej przyjmie, że ciągnik lub naczepa są narzędziami służącymi do popełnienia przestępstwa w rozumieniu art.1 tiret trzecie decyzji ramowej 2005/212, powstanie konieczność wydania przez sąd odsyłający rozstrzygnięcia w przedmiocie kwestii ich ewentualnej konfiskaty na rzecz państwa, zgodnie z art. 53 ust. 1 lit. a) NK.

W takim wypadku sąd odsyłający przeprowadzi uważną ocenę relacji między skazanymi osobami i ich poprzednikami prawnymi (a w odniesieniu do ciągnika – również dalszym nabywcą), aby dokonać stwierdzenia, czy to mienie powinno podlegać konfiskacie, biorąc pod uwagę gwarancje przestrzegania praw podstawowych określone w art. 5 decyzji ramowej 200[5]/212, w tym prawa własności, odpowiednio, zapewnienia skutecznych środków prawnych, o których mowa w art. 4 decyzji ramowej.

[...]